

НАРОДНО СЪБРАНИЕ		
Вс. No	753 - 08 - 2	
Дата	01 / 06	2017 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

КОМИСИЯ ПО ТРУДА, СОЦИАЛНАТА И ДЕМОГРАФСКАТА ПОЛИТИКА

14 57
X

ДОКЛАД

Относно: Доклад за дейността на омбудсмана на Република България през 2016 г., № 739-02-3, внесен от Омбудсмана на Република България на 05.05.2017 г.

Комисията по труда, социалната и демографската политика, на свое редовно заседание, проведено на 31 май 2017 г., разгледа и обсъди Доклад за дейността на омбудсмана на Република България през 2016 г.

На заседанието присъстваха г-жа Мая Манолова – омбудсман на Република България, Емилия Караабова – директор на дирекция, Венцислава Мирчева, началник на отдел и експерти от администрацията на омбудсмана, представители на неправителствени организации.

Докладът беше представен от госпожа Мая Манолова. Тя започна отчитане на дейността си с представяне на приоритетите, които омбудсмана и неговата администрацията са имали през 2016 г., а именно - защита на правата на децата, защита на правата на гражданите от злоупотребите на монополите, защита на правата на гражданите, които са в риск от социално изключване. Госпожа Манолова представи изчерпателно всички кампании, които са били организирани и проведени през изминалата година. „Великден за всеки“ – „Дари празник за баба и дядо“ е кампанията, чиято цел е свързана с възможността повече възрастни хора да посрещнат достойно един от най-големите християнски празници. Ваучери за храна на обща стойност 11 000 лева, останали непотърсени след кампанията „Великден за всеки“, са били дарени от омбудсмана на пострадалите жители от село Хитрино.

Омбудсманът Мая Манолова и представители на браншовите организации от хранителната промишленост и хранителните вериги, Българска агенция по безопасност на храните, Българска хранителна банка и Български червен кръст са организирани и реализирали нова съвместна кампания под наслов „Великден – Всеки ден“. Нейната цел е била да отпадне на 20%-тния данък добавена стойност (ДДС) върху дарената храна.

В рамките на тази кампания омбудсманът е предложил изменение в нормативните актове, с които да се премахне ДДС върху дарените храни и е настоял пред отговорните институции параметрите в тази промяна да бъдат заложили още в бюджет 2017 г.

Следващата инициатива е „Не хаби – дари!“, която е насочена към всички български граждани и е срещу разхищението на храни. Инициативата е включила и благотворителен Коледен базар и е била подкрепена от Българския Червен кръст,

Българската хранителна банка, Националния браншови съюз на хлебарите и сладкарите и много други организации.

По повод Световния ден на детето и годишнината от подписването на Конвенцията за правата на детето на ООН, омбудсманът е организиран Национална седмица в подкрепа на правата на детето. Целта на инициативата е била да се насочи вниманието на институциите и обществеността към проблемите на децата в България и за гарантиране и защита на техните права, някои от които често остават скрити или подценени. На 17 ноември омбудсманът е внесъл в Народното събрание специален доклад „Състоянието на правата на непридружените деца-бежанци, търсещи или получили закрила“. В рамките на националната кампания омбудсманът организира обществена дискусия на тема „Достъпът на децата с увреждания до правата им – реални проблеми и възможни решения“. Фокусът на дискусията е бил върху проблемите с ограничаване достъп на децата с увреждания до адекватна и достъпна асистентска подкрепа; проблемите с помощните средства и медицинските изделия; липсата на подходяща социално-икономическа закрила и предложенията за преодоляване на предизвикателствата, както и върху нефункциониращите все още регистри за статистическа информация, свързана с децата с увреждания.

Следващият акцент при представянето на отчета, госпожа Манолова постави върху работата ѝ с гражданите. Тя информира народните представители, че през годината 27 037 граждани са потърсили помощта на омбудсмана; 17 362 граждани са приети и консултирани в приемната на омбудсмана. Посетени са 50 населени места, в които тя се е срещнала с граждани. Осъществени са 27 изнесени приемни в страната. Организиран са 18 кръгли маси и обществени дискусии и 4 национални кампании. В институцията са постъпили 10 640 жалби и сигнали и 3 138 жалби от потребители на обществени услуги. Законодателните инициативи са 11 на брой и 4 пъти омбудсманът е сезирал Конституционния съд.

Изхождайки от предмета на дейност на Комисията по труда, социалната и демографската политика обстойно бяха представени констатациите и препоръките, свързани със защита на социалните права на гражданите., разписан в доклада под заглавието „За социалните права на гражданите“.

Според Доклада на омбудсмана през 2016 г. се запазва тенденцията за непрекъснато увеличаване на жалбите и сигналите, особено на колективните, свързани със застрашени или нарушени социални права. Налице е повишена чувствителност към тяхното зачитане и възможност за упражняване. Постъпилите жалби и сигнали са 1 429, което е с 88% повече от тези през 2015 г. и представляват 13,43% от общия брой, отправени към институцията на омбудсмана жалби.

Най-голям ръст спрямо предишната година имат исканията за съдействие по въпроси за право на социална помощ, помощ за жилище и право на пенсия, породени от липса на достатъчен собствен доход и очаквана социална подкрепа. Въпреки намаляването на жалбите за нарушени трудови права, упражняването на някои от тях –

като право на получаване на трудово възнаграждение и обезщетения, често засягат не само подалия жалбата, а и още много други граждани.

Гражданите изразяват недоволство от действия или бездействия на администрации, несъгласие със съдебни решения и с установеното от нормативната уредба, като отправят предложения за нейната промяна. Продължават да отправят запитвания, свързани с възможността самостоятелно да защитят свое конкретно право. Като нарушители най-често посочват Националния осигурителен институт, Агенцията социално подпомагане и Агенцията по заетостта.

Трудови права и заетост

Упражняването на права, свързани с престиране на труд и свързаните с това въпроси, продължи да е обект на значителна част от жалби и сигнали през 2016 г. По отношение на трудови възнаграждения и обезщетенията данните в Доклада показват, че в повечето случаи размерите на трудовите възнаграждения не могат да гарантират достоен живот на гражданите. Често те са близки до установения за страната размер на минималната заплата. При проверките става ясно, че има случаи на доплащане под формата на месечни „бонуси”, вместо да се компенсира полагаан извънреден труд в нарушение на нормативните правила.

Преобладаваща част от жалбите и сигналите са за неизплатени от работодатели – търговски дружества на основни и допълнителни трудови възнаграждения.

Не се изплащат и обезщетения за неизползван платен годишен отпуск, неотработено предизвестие, за първия месец от оставането без работа, на присъдени обезщетения за вреди от трудова злополука или професионално заболяване. Оплаквания има във връзка с правото на обезщетение от 2 или 6 брутни работни заплати на граждани, работили при един и същ работодател до 10 години или над този период, когато трудовото им правоотношение е прекратено след придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Притеснително е, че месеци наред, въпреки забавата на изплащането на възнагражденията или изобщо неизплащането им, гражданите са работили с надежда за тяхното изплащане, без работодателите им да предприемат действия за изпълнение на уговореното с трудовите договори плащане.

По отношение на трудова заетост през 2016 г. е констатиран увеличен брой на, свързани с достъп до трудова заетост и уволнения от работа. Гражданите изразяват своето несъгласие с недопускането им до участие в конкурси за заемане на длъжност, основно по служебно правоотношение, както и с резултатите от конкурси. Посочват, че има проведени конкурси с предрешени резултати спрямо определен кандидат и настояват омбудсманът да извършва проверки.

Граждани търсят съдействие и за намиране на работа. Споделят, че имат активна регистрация в дирекция „Бюро по труда“, но не намират трудова реализация. Считат, че в дирекциите няма достатъчно информация относно предлаганите работни места,

оплакват се от недостатъчната активност на служителите при тяхното информиране. Изразяват мнение, че наемането на работа най-често се извършва чрез лични контакти и познанства.

Жалбите на гражданите и разговорите с тях показват, че има ниска степен на доверие в дирекциите „Бюро по труда“ и поради тази причина търсят съдействие от омбудсмана.

Упражняването на трудовите права е важна предпоставка за постигането качество на живот на гражданите и членовете на техните семейства. Съществено значение за това има изплащането на трудовите възнаграждения и обезщетения. В Доклада се прави препоръка за предприемане на спешни мерки за подготовка и приемане на промени на действащата законова уредба.

Социално осигуряване и обезщетения.

Жалбите на гражданите, свързани със социалното осигуряване, се отнасят предимно до проблеми:

- възникнали при възстановяване, спиране или прекратяване на парични обезщетения за бременност и раждане и/или отглеждане на малко дете, както и за безработица;
- вързани с факта, че безработен учещ няма право на парично обезщетение за безработица, поради това, че учи.

Гражданите са възпрепятствани да получават обезщетения за временна неработоспособност и за майчинство, когато не може да бъде открит работодателят/негов надлежно упълномощен представител, както и при липса на финансово-счетоводна документация на работодателя, особено след смяна на собствеността на търговско дружество с големи парични задължения. При подобни обстоятелства, както и при недекларирана от осигурителя дължимост на осигурителни вноски, гражданите не могат да упражнят свои осигурителни права.

Като отделен проблем се очертава ниският размер на обезщетението за гледане на дете до 2-годишна възраст, който към момента е в размер на 340 лева независимо от приноса към системата на социално осигуряване на родителя, ползващ отпуската.

Право на социално подпомагане и социални услуги

Както и през предишни години, гражданите търсят съдействие за предоставяне на социална помощ, отмяна на заповеди за откази за предоставяне на социална помощ, промяна на нормативната уредба, съвет. Споделят, че помощи се предоставят на хора или семейства, които според стандарта им на живот всъщност разполагат с достатъчно доходи.

Най-често жалби отправят възрастни хора, пенсионери, с нисък размер на пенсията. Активност има и от млади хора, най-вече в областта на отпускане на

семејните помощи. Считат, че всички родители се нуждаят от подкрепата на државата в отглеждане на децата, без да се взема предвид размера на техните доходи.

През зимния сезон традиционнo се наблюдава увеличаване на жалбите с искане за отпускане на целевата помощ за отопление или срещу откази за предоставяне на такава помощ. Има случаи и на оплаквания от недостатъчната сетивност на социални работници във връзка с поискана социална помощ.

Препоръките на омбудсмана в тази област са:

- Да се установи нормативна възможност за прилагане на гъвкав механизъм за извършване на индивидуалната оценка при определяне на правото на помощ, които да позволява оценката да не е обвързана само с получавани доходи, а също така да не отчита инцидентно получени от граждани на дължими им суми за минал период от време (например за отпусната пенсия);
- Повишаване на капацитета на социалните работници, вкл. и чрез увеличаване на техните възнаграждения.

Право на пенсия

Жалбите и сигналите, отнасящи се до правото на пенсия на българските граждани и проблемите, с които са се сблъскали в тази насока са 475, при 221 жалби за 2015 г. Проблемите са свързани най-вече с ниския размер на получаваните пенсии. Наред с това има жалби, отнасящи се до: откази за отпускане на пенсия или коригиране на нейния размер; получаване на наследствена пенсия от дете на починал родител, който поради възрастта или заетостта си като студент във висше учебно заведение не е имал възможност да придобие изисквания от Кодекса за социално осигуряване (КСО) осигурителен стаж; неравностойното третиране на лицата, които биха искали да се възползват от предоставената от закона възможност за ранно пенсиониране до една година по-рано от възрастта им по чл. 68, ал. 1 от КСО; липса на законова възможност за признаване за осигурителен стаж при пенсиониране на времето, през което дете полага грижи за родител (осиновител) с трайно намалена работоспособност над 90% и нуждаещ се от чужда помощ, в случай, че детето не е осигурено.

В защита на пенсионните права на гражданите омбудсманът препоръчва:

- Да бъде намерена възможност за получаването на наследствена пенсия от дете на починал родител, който поради възрастта или заетостта си като студент във висше учебно заведение не е имал възможност да придобие изисквания от КСО осигурителен стаж;
- Да бъдат разгледани всички възможности за осъвременяване на Гарантирания годишен минимален доход за страната, който към момента е 780 лева и не е променян от 2009 г.;

- Да бъде обсъдена промяна в КСО, която да даде възможност на гражданите за равностойно третиране.

В проведената дискусия взеха участие народни представители Хасан Адемов, Михаил Христов и Милко Недялков. Те изразиха задоволството си от представения доклад и поздравиха омбудсмана за добре свършената работа през годината. Бяха зададени въпроси най-вече по отношение констатациите и дейностите, свързани с правата на хората с увреждания. Бяха направени и препоръки към госпожа Манолова да отстоява и защитава правата на българските граждани още по - настоятелно, макар, че това понякога да е свързано с непопулярни решения и мерки, за които народните представители си дават ясна сметка.

След приключване на обсъждането и проведеното гласуване с резултати:
19 гласа „за“, без гласове „против“ и „въздържал се“ ,

Комисията по труда, социалната и демографската политика прие следното становище:

Предлага на Народното събрание да приеме Доклада за дейността на омбудсмана на Република България през 2016 г., № 739-02-3, внесен от Омбудсмана на Република България на 05.05.2017 г.

ПРЕДСЕДАТЕЛ на КТСДП:

Д-Р ХАСАН АДЕМОВ